

Uređivanje naplate potraživanja

Zagreb, rujan 2020.

American Chamber of Commerce in Croatia *Američka gospodarska komora u Hrvatskoj*

Sadržaj

Uvod	3
Stanje u Hrvatskoj	4
Primjeri dobre prakse u EU	6
Kamatne stope u Europi	6
Slovenija	6
Njemačka i Austrija	7
Preporuke	9
Uključivanje poslovne zajednice u izradu zakonske regulative	9
Podizanje svijesti o dugoročnim posljedicama neplaćanja	9
Proces otpisa duga	9
Elektronifikacija i automatizacija provedbe Ovršnog zakona	9
Preciznije uređenje materije socijalnih kriterija	10
Izrada i uspostava središnjeg registra dužnika	10
Izmjena Zakona o stečaju potrošača	10
Produljenje zastarnih rokova	12
Uvođenje strogih rokova za svaki stupanj sudskog postupka	12
Uspostava zakonom reguliranog sekundarnog tržišta naplate potraživanja	13
Zaključak	13

Uvod

Naplata potraživanja preduvjet je za normalno funkcioniranje svakog poduzeća, neovisno o njegovoj veličini. Nevraćanje dugova ima negativan utjecaj, često i do te mjere da poduzeća vjerovnici zbog dugovanja svojih dužnika, i sami postaju dužnici, što posljedično dovodi do blokada računa koje onemogućavaju normalno poslovanje, a nerijetko i do stečaja te brisanja samog poduzeća iz odgovarajućeg registra.

Stajalište će ukazati koje su to negativne posljedice koje neplaćanje ima na same neplatiše, zatim uredne platiše, tvrtke, gospodarstvo u cjelini te u konačnici i na rejting Republike Hrvatske u EU i svijetu. U stajalištu su navedi primjeri drugih europskih zemalja u kojima je svijest drugačija i koje problem neplaćanja dugova drže pod kontrolom, kao i metode kojima se koriste kako bi isto postigle i održale. Time se dodatno naglašava kako je naplata potraživanja jedna od metoda koje pomažu cijelom gospodarstvu da se dugoročno održi kao stabilno i uspješno.

Tvrtke u redovnom poslovanju obavljaju svaka svoju djelatnost i u pravilu se ne stižu adekvatno pobrinuti za svoja nenaplaćena potraživanja. Tu je od pomoći sekundarno tržište potraživanja putem kojeg bi tvrtke mogle osloboditi svoje kadrove i prostor za provedbu i razvoj svojih osnovnih djelatnosti.

Prema statistikama Hrvatske narodne banke¹ u 2019. godini, banke u Republici Hrvatskoj prodale su 4.244.165.000 kn svojih potraživanja, po cijeni od 2.666.987.000 kn, u 2018. prodano je 5.392.930.000 kn potraživanja po cijeni od 2.221.900.000 kn. Prodajom potraživanja banke su oslobodile svoje rezervacije u iznosu prodanog potraživanja, a uz to su dodatno uprihodile i iznos kupoprodajne cijene. To je za banke značajan višestruki benefit, koji u konačnici rezultira nižim kamatnim stopama i većom dostupnošću kreditnih plasmana svojim korisnicima. Prema dostupnim informacijama, Europska središnja banka (ESB) je naložila bankama Europske unije (EU), tako i Hrvatskoj narodnoj banci (HNB), obvezu prodaje što većeg portfelja tzv. loših, odnosno neprihodonosnih kredita (engl. NPL – non-performing loans). Prodajom potraživanja, odnosno njihovom uspješnom naplatom, podiže se i kreditni rejting države što svakako ukazuje na važnost upravljanja potraživanjem u makroekonomskom kontekstu.

---

¹ <https://www.hnb.hr/statistika/statisticki-podaci/financijski-sektor/druge-monetarne-financijske-institucije/kreditne-institucije/pokazatelji-poslovanja-kreditnih-institucija>

Štoviše, radi se o gospodarskoj nužnosti, prepoznatoj od strane europskih stručnjaka iz ključnih ekonomskih institucija.

Za postizanje uspješnog sustava naplate potraživanja, bitno je nekoliko stvari:

- Dobra regulativa te podrška i svijest zakonodavca o važnosti problematike naplate na nacionalnoj i globalnoj razini, u segmentu građana te korporativnom segmentu.
- Podizanje svijesti i informiranosti medija.
- Općenito, razvoj cijelog sustava naplate potraživanja na koji prvenstveno utječe regulativa i podrška zakonodavca.

Stanje u Hrvatskoj

Iako velik broj neplaćenih (i nenaplativih) dugovanja u Republici Hrvatskoj proizlazi iz financiranja potrošnje koja nije namijenjena podmirivanju osnovnih životnih potreba, u Republici Hrvatskoj još uvijek postoji prevladavajuća negativna percepcija prema njihovoj prisilnoj naplati. Prevladavajuća percepcija vjerovnika je negativna unatoč činjenici da su vjerovnici isporukom određenog proizvoda ili obavljanjem određene usluge, ispunili svoje ugovorne obveze prema dužnicima za što nisu dobili odgovarajuću protučinidbu. Ovoj negativnoj percepciji doprinosi i slika koja se stvara u medijima.

Vjerovnici su se našli u dodatno nezavidnoj situaciji donošenjem Zakona o dopuni Zakona o provedbi ovrhe na novčanim sredstvima koji je stupio na snagu 18. travnja 2020. godine, kao i Zakona o interventnim mjerama u ovršnim i stečajnim postupcima za vrijeme trajanja posebnih okolnosti koji je stupio na snagu 01.05.2020., a koji važe do 18.10.2020. Dopuna Zakona o provedbi ovrhe na novčanim sredstvima odnosi se na zastoj s provedbom ovrhe na novčanim sredstvima po računima fizičkih osoba, dok se Zakon o interventnim mjerama u ovršnim i stečajnim postupcima odnosi na zastoj sa svim ovrhama u Republici Hrvatskoj, bez obzira na predmet i sredstvo ovrhe, te je li dužnik pravna ili fizička osoba. Tim Zakonom onemogućava se pokretanje novih stečajnih postupaka. Oba zakona propisuju i zastoj s obračunom zatezne kamate, što predstavlja trajni gubitak u bilanci vjerovnika. Iako se radi o propisima kojima se reguliraju ovršni i stečajni postupci, prema dostupnim tumačenjima nadležnog Ministarstva, osim zastoja s obračunom zatezne kamate u okviru pokrenutih postupaka, dolazi i do zastoja s obračunom zatezne kamate u svim pravnim odnosima u kojima je došlo do kašnjenja u plaćanju, što može dovesti do tumačenja da dužnici nisu obvezni platiti robu ili uslugu isporučenu tijekom ili prije razdoblja važenja zakona u rokovima dospjeća s

obzirom da ne dolazi do zaračunavanja zatezne kamate, odnosno dolazi do izostanka posljedica neplaćanja. Samim time uredne platiše su dovedene u nepovoljniji položaj.

Navedenim će mjerama biti pogođeni vjerovnici iz svih sektora i djelatnosti, kao i sekundarno tržište naplate potraživanja, te male tvrtke i fizičke osobe koji su također vjerovnici fizičkim osobama. Unatoč činjenici da je mjera uvedena s ciljem olakšavanja ekonomskog položaja građana tijekom krize uzrokovane pandemijom COVID-19, ona ne razlikuje građane pogođene epidemijom od onih koji u trenutku stupanja zakona na snagu nisu, primjerice, ostali bez posla kao izvora prihoda ili su u mogućnosti podmiriti svoje obveze. Nadalje, mjera dovodi i do ograničavanja gospodarskih prava poduzetnika, uključujući i prava stečena ulaganjem kapitala. Neopravdanost, odnosno nesrazmjer mjere s utjecajem na ustavna prava poduzetnika se ovdje ogleda i u činjenici da osobama koje su uslijed epidemije izgubile posao, moratorij na ovrhu ne znači ništa s obzirom da oni ionako nemaju prihoda koji bi se u tom razdoblju mogli plijeniti. Što se tiče građana čija su primanja smanjena, prema već postojećem Ovršnom zakonu predviđen je samo dio primanja koji se može plijeniti, a smanjenjem iznosa primanja, smanjuje se i taj dio dok treća kategorija, građani koji i dalje rade, a plaća im nije smanjenja – njihov ekonomski položaj epidemijom nije ugrožen. Ovo je samo jedan od primjera kojim se određena mjera generalizira bez socijalne razrade, a kojom se u stvari građanima ekonomski ne pomaže.

Nadalje, vezano uz okolnosti nastale uslijed COVID-19 krize, važno je napomenuti da produljenje roka trajanja posebnih okolnosti propisanih člankom 25.a Zakona o provedbi ovrhe na novčanim sredstvima do zaključno s 18. listopada 2020, ne slijedi i otpis i odgoda plaćanja poreza propisana Pravilnikom o provedbi Općeg poreznog zakona (NN 115/16, 106/18, 121/19, 32/20, 42/20, 43/20), čime su u neravnompravan položaj u naplati potraživanja dovedeni privatni subjekti i država u ulozi vjerovnika.

Primjeri dobre prakse u EU

Kamatne stope u Europi

U Republici Hrvatskoj ne postoji zakonski niti praktični limit visine zakonskih zateznih i ugovornih kamata u odnosu na iznos glavnice. Većina europskih zemalja nema zakonskih niti praktičnih prepreka računanju zakonskih zateznih i ugovornih kamata u iznosu koji prelazi glavnice. Uglavnom se radi o zapadnoeuropskim i skandinavskim zemljama (Ujedinjeno Kraljevstvo, Švedska, Slovenija, Slovačka, Portugal, Norveška, Luksemburg, Italija, Irska, Njemačka, Finska, Belgija).

Zemlje u kojima ili nema jasne regulative ili je praksa na strani ideje kako ne bi trebalo ograničavati iznos zakonskih zateznih kamata, ali je situacija podložna praktičnim i sudskim odlukama te su navedena ograničenja moguća, većinom su istočnoeuropske zemlje (Albanija, Češka, Estonija, Island, Litva i Rusija).

Zemlje u kojima postoji regulativa koja ograničava iznos zakonskih zateznih kamata na iznos glavnice, u potpunosti ili iz manje iznimke su uglavnom zemlje Balkana i istočne Europe te juga, no uz nekoliko zapadnoeuropskih zemalja (Austrija, BiH, Bjelorusija, Crna Gora, Kosovo, Latvija, Malta, Rumunjska, Švicarska, Španjolska).

Što se tiče visine zakonskih zateznih kamata u drugim zemljama, u Estoniji i Finskoj one iznose više od 20%, dok su stope u ostalim zemljama (za koje postoje podaci) oko 8%. Radi se o stopama zakonskih zateznih kamata koje su više nego u Hrvatskoj.

Slovenija

U Republici Sloveniji naplata potraživanja regulirana je Ovršnim zakonom te dodatnim podzakonskim propisima. Slovenski sustav temelji se na sustavnoj elektrifikaciji, čije se uvođenje pripremalo 5 godina, u suradnji i prema preporukama njemačkih pravnih i ekonomskih stručnjaka. Zahvaljujući dobroj pripremi, sustav od prvoga dana tehnički i operativno funkcionira besprijekorno. Osnovna značajka sustava je mogućnost vjerovnika da svoju naplatu provedu putem naprednog i gotovo u potpunosti automatiziranog ovršnog sustava. Vjerovnicima je omogućeno da kroz posebnu platformu, unesu pojedinačno i masovno, predefinirane podatke u šprance ovršnih prijedloga, a sustav koji se sastoji od povezanih platformi sudova, Porezne uprave, Ministarstva unutarnjih poslova, Zavoda za mirovinsko osiguranje, Zemljišnih knjiga i sličnih institucija automatski provjerava unesene podatke te predefinirane troškove postupka koji ovise o visini unesenoga duga. Time se onemogućava bilo kakva slučajna ili

namjerna manipulacija podacima i njihovom ispravnošću što dovodi do toga da nije potrebna nikakva dodatna provjera ili ispravak od strane tijela ovršnog postupka. Iz navedenog razloga, u Sloveniji čitav ovršni sustav počiva na samo jednom sudu (Okrajno sodišće v Ljubljani), i to samo jednom odjelu toga suda – COVL (Centralni odelek za verodostojno listino), u kojem djeluje 5 sudaca, 40-ak sudskih pomoćnika i 20-ak zapisničara. Stoga, sustav velikom brzinom donosi i otprema rješenja o ovrsi, koja postaju pravomoćna u roku do maksimalno 2 mjeseca. Sustav je povoljan i za vjerovnike i dužnike, jer je brz, efikasan i jednostavan za korištenje. S druge strane, nakon pravomoćnosti rješenja o ovrsi, daljnji se postupak same naplate vodi putem lokalnih sudova, što može dovesti do usporavanja daljnjeg tijeka postupka, a koje bi se moglo ubrzati njegovom automatizacijom.

Što se tiče vjerovničko-dužničke klima, percepcija vjerovnika u Sloveniji je bitno drugačija od one u Hrvatskoj, odnosno vjerovnici su percipirani kao strana koja je prodala proizvod, isporučila uslugu te samim time pravo na naknadu nije dovedeno u pitanje. Utjecaji ovakvog sustava i društvena klima vidljivi su i u ekonomskoj slici Slovenije.

Njemačka i Austrija

Njemačka i Austrija imaju međusobno sličan, dobro razvijen te djelomično, no kvalitetno organiziran elektronički sustav naplate. Postotak blokiranih subjekata u odnosu na ukupan broj građana te pravnih subjekata u obje zemlje otprilike je jednak onome u Republici Hrvatskoj. Također, u navedenim su zemljama razlozi neplaćanja isti onima koji su neslužbeno navedeni u Hrvatskoj², s time da je broj namjernih neplatiša puno manji nego u Republici Hrvatskoj. Unatoč sličnostima u postotnim brojkama, svijest javnosti o vjerovničko-dužničkim odnosima je potpuno drugačija, odnosno u Austriji i Njemačkoj je društvena klima takva da se plaćanje i naplata potiče, odnosno ne dovodi se u pitanje.

Troškovi ovršnih i parničnih postupaka u Austriji i Njemačkoj, prosječno su viši nego u Hrvatskoj, a takva je situacija u cijelog zapadnoj Europi, što djelomično otežava prekograničnu naplatu potraživanja vjerovnika iz Republike Hrvatske u odnosu na dužnike u primjerice Njemačkoj. To dovodi do zaključka da se Njemačka i Austrija vode presumpcijom da ukoliko trošak ovršnog postupka dodatno financijski ne opterećuje dužnika, ne postoji poticaj istome na dobrovoljnu uplatu mimo, odnosno prije pokretanja samog ovršnog postupka. Nadalje, Austrija i Njemačka imaju razvijeno i sekundarno tržište naplate potraživanja. Zanimljivo je za spomenuti kako je i Hrvatska preuzela njemački model, što je vjerovnicima često financijski isplativije od ulaganja u ovršni i parnični postupak.

² <http://hr.n1info.com/Vijesti/a333896/Svaki-cetvrti-gradjanin-i-tvrtka-kasni-s-placanjem-racuna.html>
<https://www.poslovni.hr/hrvatska/cak-petina-tvrtki-u-hrvatskoj-namjerno-ne-placa-racune-252340>

Austrija i Njemačka zajedno s ostalim zemljama EU, provode legitimnu ovrhu i na računima i primanjima dužnika. Kada se radi o istim primanjima dužnika, prema dostupnim informacijama postoji namjera da se novim Ovršnim zakonom takva ovrha ukine, dok se ona u npr. Njemačkoj koristi u čak 41% slučajeva. Prag za pokretanje ovrhe na nekretnini u Njemačkoj iznosi 750 eura (oko 5.600 HRK), dok u Hrvatskoj taj prag iznosi 20.000 HRK, a novim Ovršnim zakonom planira se i dodatno podizanje na iznos od 40.000 HRK glavnice, što je daleko više nego u Njemačkoj i Austriji te drugim EU zemljama. Institut jednostavnog stečaja potrošača koji je u RH uveden 1. siječnja 2019., ne postoji u zemljama EU, koje koriste klasičan stečaj potrošača i to u nešto višoj mjeri nego u RH. Što se tiče rokova zastare, oni su duži nego u Hrvatskoj. Primjerice u Hrvatskoj zastara za telekom potraživanja je 1 godinu, a u Njemačkoj 3, za bankovna potraživanja u Hrvatskoj je zastara 3, odnosno 5 godina, dok je u Njemačkoj 10, odnosno 13 godina. Švicarska, na primjer ima zastaru od čak 5 godina za telekom, te 10 godina za bankovna potraživanja, dok donji prag za pokretanje ovrhe na nekretnini u Švicarskoj ne postoji.

Iz navedenoga je razvidno kako zapadnoeuropski pristup naplati potraživanja olakšava naplatu vjerovnicima te unatoč stalom visokom postotku blokiranih subjekata, ima veću fluktuaciju – odnosno postojeći predmeti brže se zatvaraju, novi dolaze redom te se i oni uspješno zatvaraju prije sljedećeg prilijeva novih. Mogli bi reći kako su sustavi brži i učinkovitiji, više „creditor friendly“, čime se također pokazuje kako je jedan od faktora uspješne ekonomije i učinkovita naplata potraživanja.

Preporuke

Uključivanje poslovne zajednice u izradu zakonske regulative

S ciljem kreiranja dugoročnih, učinkovitih, održivih te obostrano korisnih zakonskih propisa koji se tiču naplate, predlažemo uključivanje predstavnika poslovne zajednice, odnosno vjerovnika u sam proces izrade zakonske regulative.

Podizanje svijesti o dugoročnim posljedicama neplaćanja

Potrebno je podizati svijest i informiranost među građanima, poduzetnicima i medijima o dugoročnim posljedicama neplaćanja na gospodarstvo i društvo u cjelini.

Proces otpisa duga

Predlažemo mogućnost revidiranja odredbe Zakona o provedbi ovrhe na novčanim sredstvima kojom se propisuje isknjiženje Osnove s FINA-e prema kojoj naplata se nije počela izvršavati 3 godine. Predlažemo produljenje navedenog roka na 5 godina ili ukidanje same Odredbe.

Elektronifikacija i automatizacija provedbe Ovršnog zakona

Ovršni zakon koji je trenutno na snazi u Republici Hrvatskoj kvalitetan je i funkcionira u praksi izuzetno dobro u dijelu ovrhe na novčanim sredstvima na način da možemo reći da je učinkovitiji od većeg dijela ovršnih sustava zemalja EU. Naime, provođenjem ovrhe putem javnih bilježnika, 40% rješenja o ovrsi postaje pravomoćno i ovršno u roku od svega mjesec dana od pokretanja postupka, a nakon 3 mjeseca, možemo govoriti čak o 95% pravomoćnih rješenja. Ova brzina implementacije postupaka ovrhe od velike je pomoći vjerovnicima i dužnicima jer označava kraće razdoblje u kojem teku zakonske zatezne kamate. Ovrha putem Financijske agencije (FINA) provodi se promptno, automatizirano te transparentno i brzo, a dobre rezultate u praksi bilježi i ovrha na primanjima koja se provodi putem poslodavaca. Ovaj dio sustava prepoznat je čak i od strane Njemačke. Ono što postojeći sustav može dodatno nadograditi i unaprijediti jest sustavna elektronifikacija i automatizacija svih segmenta postupka prema primjeru Slovenije, a s ciljem povezivanja cjelokupnog sustava, od sudova, bilježnika te sustava javne uprave, kojom bi se minimalizirala mogućnost pojave manipulacije i grešaka. Također je potrebno dodatno **unaprijediti sustav naplate ovrhe na nekretninama, vozilima te pokretninama** i to na način da se na primjer **vedu elektronički oglasnici zaplijenjenih pokretnina i vozila**, što bi doprinijelo pojednostavljenju provedbe same prodaje te podizanju svijesti potencijalnih kupaca o samom procesu. Prilikom zapljene, predmeti bi se fotografirali, objavili na za to predviđene javno dostupne stranice, uz opis i tehničke specifikacije samog predmeta, no bez navođenja bilo kakvih podataka o dužniku i dugu, te bi bili ili određeno vrijeme dostupni za kupnju bilo po fiksnoj cijeni, bilo kao predmeti za koje se može dražbovati. Time bi

se osigurala potpuna anonimnost i ovršenika i kupca, veliki dio pokretnina bi bio prodan, dok bi vjerovnik barem djelomično bio namiren.

Preciznije uređenje materije socijalnih kriterija

Potrebno je preciznije uređenje materije socijalnih kriterija u Ovršnom zakonu u pogledu izuzeća od ovrhe, te njihovu eventualnu regulaciju drugim propisima.

Izrada i uspostava središnjeg registra dužnika

Osim mjera razvoja uspješne naplate potraživanja od iznimne važnosti su i prevencija i sprječavanje prezaduženosti građana te pronalaženja mehanizama kako već zadužene građane odvratiti od novih zaduženja. Iako svakodnevne životne situacije nose mnoge izazove i neizvjesnosti, te postoje opravdane situacije koje dovode do nemogućnosti izvršenja obveza po preuzetom ugovoru, svakako je važno, ukoliko građanin dođe u takvu situaciju, da ne ulazi u nove obveze koje potencijalne neće moći izvršavati.

U svrhu izbjegavanja upravo takvih potencijalnih situacija, predlažemo **osnivanje središnjeg registra dužnika** koji bi i omogućio provjeru (pre)zaduženosti ili/i platežne sposobnosti privatnih osoba, kako bi se prilikom sklapanja primjerice pretplatničkog ugovora utvrdio eventualan rizik od nemogućnosti izvršenja budućih obveza. U takav registar bili bi upisani svi građani s poviješću neurednog podmirivanja svojih obveza, ovrha po osnovi neplaćenih računa, blokada računa i sl. Navedeno rješenje postoji u bankarskom sektoru (Hrvatski registar obveznika po krediti (HROK)). Smatramo da bi takav registar doprinio prvenstveno zaštiti samih fizičkih osoba od potencijalne prezaduženosti (podsjećamo primjerice na zakonska rješenja ograničenja minusa ne tekućem računu), zaštitio vjerovnike i pomogao donositi kvalitetnije poslovne odluke te omogućio i nagrađivanje i povoljnije uvjete za uredne platiše, a s druge strane osigurao i državi mehanizme smanjenja opće zaduženosti stanovništva te jasniju i diferencijalniju socijalnu politiku. Takav jedinstveni zakonski okvir unutar kojeg bi se omogućila razmjena podataka o dužnicima, neovisno o vrsti usluge za koju postoji tražbina, zaštitio bi građane i time ublažio posljedice nemogućnosti plaćanja čime bi se znatno olakšala naplata potraživanja.

Izmjena Zakona o stečaju potrošača

Zakon o stečaju potrošača u dijelu kojim se regulira jednostavni stečaj potrošača sadrži zakonske presumpcije koje uvelike u praksi otežavaju naplatu, poput presumpcije pristanka na sudjelovanje u postupku ako se dužnik nije očitovao, te presumpcije da dužnik ne posjeduje imovinu ako se nije očitovao da ista postoji. Nadalje, Zakonom nije omogućena provjera imovine dužnika od strane vjerovnika, već samo od strane sudova, a za što ne postoje zakonske kontrole. Praksa pokazuje da od dužnika kojima je predmetnim Zakonom dug otpisan, vrlo mali broj čine dužnici koji su u stanje prekomjerne zaduženosti došli zbog opravdanih socijalnih razloga (npr. nemogućnosti pokrivanja troškova komunalnih potraživanja). S druge strane, vjerovnici s velikim brojem potraživanja male vrijednosti koja redovito nisu nastala

iz socijalnih razloga, potencijalno se dovode u situaciju da sami neće biti u mogućnosti podmiriti svoje obveze, jer ne mogu namiriti svoja potraživanja prema brojnim dužnicima nad kojima je proveden jednostavni stečaj potrošača. Ova situacija posebno se reflektira na poslovanje malih poduzetnika, kojima već mali broj potraživanja koje ne mogu naplatiti zbog provođenja postupka jednostavnog stečaja potrošača može predstavljati financijsko opterećenje koje će dovesti u pitanje održivost daljnjeg poslovanja.

S ciljem ujednačavanja prava dužnika i vjerovnika, predlažemo izmjenu dijela zakona kojim je reguliran jednostavan stečaj potrošača na sljedeći način:

- Uvođenje socijalnih kriterija u zakon – trenutačno se postupak jednostavnog stečaja potrošača pokreće jednako za sve dužnike, bez obzira na njihovu socijalnu situaciju.
- Izjednačavanje prava svih vjerovnika - postupak jednostavnog stečaja potrošača pokreće za sve dužnike kojima se jedna od Osnova (npr. rješenje o ovrsi, presuda, zadužnica i dr.) na FINI nalazi dulje od 3 godine, čime vjerovnici koji su na FINI i vrlo kratko razdoblje, primjerice mjesec dana, ukoliko u tom trenutku neka osnova ranije aktivirana na FINI prema tome dužniku dospije do starosti 3 godine, u stečaj prelazi jednako. Tim postupkom se novog vjerovnika dovodi u nepovoljniji položaj od ranijeg vjerovnika, a i onemogućava se naplata (ako se osnova isknjiži nakon samo mjesec dana, ne može se reći da je vjerovnik imao mogućnost naplatiti se s računa dužnika). Ukoliko nije moguće izjednačiti prava vjerovnika, predlažemo barem omogućavanje vjerovnicima prije aktivacije osnove na FINI uvid u podatke iz kojih bi bilo razvidno da bi njihova osnova mogla biti uskoro isknjižena.
- Ukidanje presumpcije da je dužnik suglasan s time da se nad njime provede jednostavni stečaj potrošača ukoliko nije izričito izjavio da s istime nije suglasan (ako štiti). Naime, većina dužnika koji se jesu izjasnili o tome žele li da se pokrene postupak ili ne, izjavila je da isto ne želi. Ujedno, ovime se ulazi u imovinska prava dužnika i protiv njihove volje.
- Ukidanje presumpcije da dužnik nema imovine ukoliko nije izričito izjavio da je posjeduje. Naime, ovakva presumpcija nije poznata niti u hrvatskom zakonodavstvu, niti u zakonodavstvima drugih zemalja. Također, s obzirom da se većina dužnika u praksi niti ne izjasni žele li pokretanje postupka ili ne te u istome uopće ne sudjeluju ili ne sudjeluju aktivno, za većinu dužnika se neopravdano pretpostavlja kako imovine nemaju. Time se ujedno dužnici koji su izjavili kako imaju neku imovinu, ali nisu dali točan popis iste, stavljaju u nepovoljniji položaj od onih koji se uopće nisu oglasili; za prvu grupu je predviđena sankcija, za drugu grupu nije, odnosno u nepovoljnijem su položaju dužnici koji su nastupili pošteno i bili ujedno aktivni u postupku, od onih koji se nisu izjasnili i nisu aktivno sudjelovali.

- Uvođenje obveze suda da provjerava imovinu dužnika u postupku, odnosno točnost popisa imovine danog od strane dužnika – u praksi radi se uglavnom provjera imovine putem javnih registara, a u kojima se može steći uvid samo u vlasništvo nad vozilima i plovilima, dok se primjerice imovina koja se nalazi u stanu dužnika, a koja često bude i veće vrijednosti, ne provjerava.
- Vjerovniku zakonom nije dana mogućnost da ulazi u nekretninu dužnika i popisuje pokretnu imovinu. Dakle, vjerovnik za one dužnike koji nisu upisani kao vlasnici vozila, nije u mogućnosti podnijeti dokaz o imovini dužnika, jer mu zakon to ne dopušta (načelo nepovredivosti doma). S druge strane, zakon obvezuje vjerovnika da podnese navedene dokaze jer se u protivnom smatra da dužnik nema imovine. Navedeno predstavlja pravnu nelogičnost.
- Utvrđivanje vrijednosti imovine – u praksi se događa da se na primjer vozila starija od 10 godina procjenjuju s vrijednošću 0,00 HRK - bez obzira na vrstu, marku, tip. S obzirom da je podatak potreban za utvrđivanje stvarne vrijednosti vozila dostupan od strane Porezne uprave, predlažemo korištenje tog izvora pri utvrđivanju stvarne vrijednosti imovine.
- S obzirom da se postupak jednostavnog stečaja vodi kroz godinu dana, predlažemo razmatranje uzimanja u obzir kumulativa plaće/ostalih primanja dužnika u periodu od godine dana. Naime, pošto je propisano da se postupak neće provesti ukoliko je utvrđena vrijednost dužnikove imovine manja od 10.000 kn (što znači da se postupak otvara i zatvara, a dužnik oslobađa od preostalih obaveza), na ovaj način se samo za dužnike čija je plaća 10.000 kn i više (takvih je građana, a ne samo dužnika, u RH izuzetno malo), ukoliko nemaju i neko vozilo mlađe od 10 godina starosti, smatra da nemaju imovinu vrijedniju od 10.000 kn.

Produljenje zastarnih rokova

Predlažemo izmjenu Zakona o obveznim odnosima na način da se produlje zastarni rokovi za povremena davanja, prvenstveno, telekomunikacijske račune potrošača (dužnika), a što bi omogućilo operatoru (vjerovniku) više vremena za mogućnost mirnog i sporazumnog rješavanja dospjelih potraživanja s dužnikom prije pokretanja postupaka prisilne naplate. Iako navedeno nije mjera promjene kulture neplaćanja svakako bi utjecala na sve negativne aspekte prisilnog modela naplate poput ovrha te pomogla smanjenju blokiranja računa građana i poslovnih subjekata kao i troškova takvih postupaka.

Uvođenje strogih rokova za svaki stupanj sudskog postupka

AmCham predlaže uvođenje strogih rokova za svaki stupanj sudskog postupka, a posebice ovršnog postupka te pojednostavljenije procedura u ovršnom postupku. U ovršnom postupku temeljem vjerodostojne isprave (javni bilježnici donose i dostavljaju rješenja o ovrsi), postupak teče brzo te u kratkom roku od pokretanja postupaka, rješenja o ovrsi postanu pravomoćna i ovršna. Međutim, u ovršnim

postupcima temeljem ovršnih isprava koji se vode pred sudovima, kao i u postupcima povodom prigovora na rješenje o ovrsi temeljem vjerodostojne isprave, postupanje sudova u praksi do donošenja konačne odluke je puno sporije (oko godinu, dvije). Stoga predlažemo brže postupanje i pojednostavljenje procedura sudova u ovršnim postupcima i parničnim povodom prigovora, a kako bi se ostvarila temeljna odrednica ovršnog postupka, a to su brzina i efikasnost.

Uspostava zakonom reguliranog sekundarnog tržišta naplate potraživanja

AmCham smatra potrebnom uspostavu zakonom reguliranog sekundarnog tržišta naplate potraživanja. Prema uzoru na razvijenija gospodarstva zemalja EU, predlažemo donošenje regulative koja bi zakonski uredila poslovanje sekundarnog tržišta naplate. Sekundarno tržište naplate može pomoći u naplati na sljedeći način: U slučaju većeg evidentiranog iznosa kredita koji ne donose povrat (*Nonperforming loans - NPL*) u banci, raste rizik banke, a time i kamatne stope te naknade za korištenje bankovnih proizvoda i usluga. Nadalje, u slučaju smanjenja dijela primanja koje je moguće ovršiti, dolazi do smanjenja broja kreditno sposobnih građana (iznos anuiteta veže se uz kreditnu sposobnost i mogućnost vraćanja kredita od strane klijenata). Umjesto prebacivanja rizika na redovne platiše, taj rizik (odnosno rizik mogućeg gubitka), moguće je kompenzirati korištenjem sekundarnog tržišta.

Zaključak

Za razvoj uspješnog sustava naplate potraživanja potrebno je donošenje i provedba adekvatnog skupa propisa koji bi poticali naplatu dospjelih obveza kao važnu funkciju uspješnog gospodarstva. Na promjenu kulture neplaćanja dodatno je moguće utjecati podizanjem svijesti i informiranosti o stvarnim i dugoročnim posljedicama neplaćanja na gospodarstvo i društvo u cjelini. Potrebno je stvaranje pozitivne klime o vjerovnicima na svim razinama, i to djelovanjem svih uključenih dionika i donositelja odluka u procesu upravljanja potraživanjima, kako ne bi došlo do lančane reakcije propadanja malih i velikih poduzetnika, što je moguća posljedica koju svaki društveni i ekonomski sustav želi izbjeći.

Za dodatne informacije molimo kontaktirajte:
Američka gospodarska komora u Hrvatskoj
Andrea Doko Jelušić,
Izvršna direktorica
T: 01 4836 777
E: andrea.doko@amcham.hr